

תוחמים מול דמשק: תוחח 175 מ"מ של צה"ל במלחמת יום הכיפורים

מבניות היטב את מישחקו המפותל, הן מכירות בעובדה הגיאוגרפית-הצבאית: ישראל לא תוכל להתפשט מירחה כל עוד מאיים עליה מצפון הצבא הסורי.

מדינות-הנפט משלמות על כן את הכסף לסוריה לא בחסד, ולא מתוך מניעים כלל-עריביים בלבד, אלא גם כדי להגן עד כמה שאפשר על ביטחונן.

גאון מדיני

כך הגיע השועל מרמשק למצב שבו הכוח הסורי בשיאו, אף שכוח זה עומד למעשה על כרעית-רנגולת. לא הכוח הממשי של סוריה, לא עושרה ומשאביה העצמיים, מנחילים לה את הכוח הזה, אלא מישחקו המותחם של איש אחר. מכאן כוחו.

ביום משחקת סוריה בכל החזיתות. היא משתפת פעולה עם ישראל נגד אש"ף, ולמען חלוקת לבנון ביניהן, בעודה מוכרת את סיסמת המלחמה בישראל, התוצר הלאומי העיקרי שלה.

היא רוכבת על העניין הפלסטיני וסוחטת ממנו את הטיפה האחרונה, בעודה מנסה באכזריות לשכור את העצמות הפלסטינית ואת יכולתם של הפלסטינים לקבוע בעצמם את דרכם. מכיוון שיאטר ערפאת וחבריו משוכנעים עתה כי האינטרס הלאומי הפלסטיני מחייב הסדר מדיני עם ישראל, הם מאיימים על אינטרס סורי בסיסי. מכאן ההחלטה הסורית לחסל אותם.

למרות סיסמותיו הרדיקליות, זוכה אסד לתמיכה רבה מצד סעודיה השמרנית, בעוד שמצריים השמרנית והפראמריקאית מסוכסכת עם סעודיה.

ברית-המועצות מספקת לו כמויות אדירות של נשק, המגדלות את כוחו, וארצות-הברית הגדולה מחזרת אחריו ועומדת ברמשק כענייה בפתח.

לגבי המנהיג של מדינה כה מדינה כה רעועה ועלובה; זוהי שורה של הישגים שכמעט לא-ייתאמו. מועוניה, החליף הגדול מרמשק, נחשב כאחד מארבעת הגאונים המדיניים (דהארת"ב) של האימפריה האסמית. האסמית אליאסד יכול בהחלט לתבוע על שמו יצורף לרשימה.

מתוחכמים, יחד עם מאות — ואולי אלפי — טכנאים ויועצים. מצב זה מאדיר את כוחה הצבאי של סוריה בלי כל יחס לממדיה האומיים, והוסך את סוריה למעצמה צבאית ראשונה במעלה בעולם הערבי.

ואילו נוכחות החיילים הסובייטיים על אדמתה מחסנת אותה במידה רבה מפני אפשרות של התקפה ישראלית.

קבלו להגנה ערבית

התמרונים הפוליטיים המתוחכמים של אל-אסד ביצרו הישגים אלה עוד יותר.

הברית המעשית הקיימת בין איראן של חומייני וסוריה של אסד נוצרה, תחילה, רק כדי להחליש את עיראק, יריבתה ההיסטורית והמורנית של סוריה. עיראק גדולה פי שניים ויותר מסוריה, אוכלוסייתה גדולה ב-50%, היא עשירה הרבה יותר, והדיקטטורה שלה, המניפה גם היא את דגל אל-בעת, אינה נופלת בעוצמתה ובאכזריותה מאויבתה הסורית.

כיום מעניק הציר דמשק-טבראן יתרון עצום לאסד.

סעודיה ושאר מדינות-הנפט הערביות רועדות מפחד, מול פני האיום של איראן השיעית, הקנאית ושוחרת-המלחמה. מהפכה דתית-קנאית כהשאה איראנית עלולה לסתום את הגולל על מדינות אלה.

סעודיה ובנותיה תומכות בעיראק, כדי לעצור סכנה זו. אבל בו זמנית הן גם מחזרות אחרי אסד, האח הערבי היחיד שישי לו השפעה בטהראן, כדי לקנות את ליבו של האיית-אללה. ברית עם חומייני שווה לאסד הרבה-הרבה מליתנים.

יתר על כן, כל מדינות המזרח הערבי בטוחות כי במקדם או במאוחר תתפשט ישראל מירחה.

מאז פרישת מצריים מן המלחמה, גבר בטחון זה. המלך חוסיין משוכנע שירחן תהיה המטרה הבאה של מסע-התפשטות הציוני. ורכים בעולם הערבי סבורים כי היעד האמיתי של ישראל הוא השתלטות על שדות-הנפט של סעודיה. גם איש מתון כמו עיצאם אל-סרסאוי היה משוכנע בכך.

סוריה היא הבתם הצבאית היחידה שנותר בעולם הערבי — וכל הערבים יודעים זאת. גם כשאין הן בטוחות באסד הערמומי, וכשחן

הלאומיות הערבית המודרנית עמדו הסורים תמיד בשורה הראשונה שלה.

אומנם, יכולה להיות סתירה בין האידיאל של חידוש האחדות הכל-ערבית ובין הרעיון של סוריה רבתי — איחוד סוריה ההיסטורית, הכוללת את לבנון, פלסטין (ארץ-ישראל המערבית) ועבר-הירדן. אך הסורים עצמם אינם מכירים כסתירה זו.

כנהיפו את דגל אל-בעת' והאחדות הערבית, תובע אסד לעצמו את מנהיגות העולם הערבי. זהו טכטיס מחוכם, שנועד להעניק לסוריה כוח ומעמד החורגים בהרבה מממדיה הטיבעיים העלובים. למעשה, הפכה הלאומיות הערבית מכשיר בידי המדיניות הסורית להאדרה עצמית.

בכך עוזר לה העניין הישראלי.

על-ידי נקיטת העמדה הקיצונית ביותר כלפי ישראל, מחזקת סוריה את תביעתה להיות המגינה האמיתית היחידה של העניין הערבי. יותר מכל מדינה ערבית אחרת, הפכה סוריה את המלחמה בישראל למכשיר פרטי.

לשם כך זקוקה סוריה לשלושה תנאים:

- הוצאת המתחרים הערביים העיקריים שלה מן המלחמה;
- שיעבור גמור של התנועה הלאומית הפלסטינית (קרי: אש"ף) לממשלת דמשק;
- המשכת המלחמה, לפחות מבחינה מילולית, בסיגנון הקיצוני ביותר.

את המטרה הראשונה היא השיגה כאשר פרשה מצריים מן המלחמה בקמפ-דייוויד, וכאשר פלשה עיראק לאיראן. הברית האיראנית-סורית נועדה להעסיק את עיראק במלחמה זו לעולם ועד.

ביום מהווה סוריה את מדינת-העומות היחידה של העולם הערבי מול ישראל. היא יכולה לתבוע ולקבל תמיכה של איליה-הכסף בעולם הערבי למען המושך עמידתה על מישמר האומה הערבית מול פני האוייב הציוני.

את שיעבור אש"ף ניסה אליאסד להגשים ב-1976, אך אז נעצר ברעע האחרון על-ידי הסעודים (העולם הזה 2391). הוא מנסה עתה שוב להשיג מטרה זו, ושוב בעזרתה האדיבה של ישראל.

כאותה שעה מתנגד אליאסד בכל כוחו לכל אפשרות של הסדר עם ישראל, אשר ישים קץ למלחמת ישראל-ערב. כפי שאמר מנהיג פלסטיני, במרירות, בשיחה פרטית: "סוריה חיה מן המלחמה הזאת. היא מוכנה להמשיך בה עד הלוהם הפלסטיני האחרון".

מנצח מלחמת-הלבנון

אלם אליאסד אינו מנהל מלחמה זו כאריה, אלא כשועל. בכל שנות הסיכסוך, נזהרה סוריה שלא להתקיף את ישראל. אומנם, היא השתתפה במלחמת 1948, ככל מדינות-ערב, וצבאה היה היחיד שלא הוכה בה. אך כאשר תקפה ישראל ב-1956 את מצרים של גמאל עבר-אל-נאצר, שהיה אז הגיבור של העולם הערבי, לא חשה סוריה לעזרתה. היא עמדה מן הצד גם במלחמת ששת-הימים, למרות שפרצה בגללה, ולא נקפה אצבע כאשר הוכו צבאות מצריים וירדן. היא לחמה רק בלית ברירה, כאשר ישראל החליטה לתקוף אותה ועלתה על רמת-הגולן.

ב-1973 השתתפה סוריה ביוזמת-המלחמה, כדי להשרר את רמת-הגולן. אך היא לא התערבה במלחמת 1978, כאשר כבשה ישראל חלק מלבנון, והיא לא התכוונה להתערב גם במלחמת 1982. לצבא הסורי היו הוראות קפדניות ביותר שלא להגיב אף על אש ישראלית, ורק החלטתו הנחושה של אריאל שרון לתקוף ולהביס את סוריה הצליחה לגרור את סוריה למלחמה.

כחודמנת הראשונה, כעבור שישה ימים בלבד, ולמרות שצבאה הצליח להנחיל לצה"ל על הקרקע מפלה קשה בסולטאן-עקוב, מיהר אליאסד לחתום על הפסקת-אש — שחשפה את כוחות אש"ף לדרם לכל עוצמתו הכבירה של צה"ל. אין ספק שאסד קורה שישמיר את אש"ף, בשם ש'מנחם בגין מקורה כיום שאסד יעשה את המלאכה.

הוהירות של אסד מול ישראל אינה מיקרית. היא הגיונית ביותר.

המלחמה בישראל היא נכס חשוב מדי לסוריה, מכדי שייבזבז אותה בשדה-הקרב. הצבא הסורי הוא בסים חשוב מדי לדיקטטורה של אליאסד, מכדי שייבזבז אותו בקרבות.

כיום כבר ברור כי חאפס' אל-אסד הוא המנצח האמיתי של מלחמת-הלבנון. בעוד שהשיגיה של ישראל מעטים ומפוקפקים, הרי הישגי סוריה ברורים וממשיים. בין השאר:

● ישראל חיסלה את המיני-מדינה הכמעט-עצמאית של אש"ף בדרום-לבנון, ובכך נתנה לדמשק את האפשרות המבוקשת להפוך את אש"ף כולו למכשיר בידי המדיניות הסורית. על כך נטושה עתה המערכה הסורית-פלסטינית.

● בתום המלחמה נשארה סוריה בעלת 40% משטח לבנון, ושום כוח בעולם אינו יכול להזיזה משם. זהו נכס, שסוריה יכולה עתה להחזיק בו או למכור אותו במחיר כבד, כאוות-נפשה.

● סוריה היא עתה המדינה הערבית היחידה הלוהמת בישראל. בתור שכזה, היא יכולה לגבות מחיר כבד מן האוצר של סעודיה, בוויית, לוב ואחריה. למעשה, היא הפכה הקבלן הצבאי של העומות הערבי, ומקבלת תשלום גדול עבור שרות זה.

● מכיוון שכל המהלכים במרחב תלויים עתה במידה רבה בסוריה, מחזרים אחריה שתי המעצמות הגדולות גם יחד. ברית-המועצות אינה בטוחה כנאמנותה, ועל כן היא נאלצת לשלם שוב ושוב כדי להחזיק כבעלת-כריתה החשובה היחידה הזאת בעולם הערבי. הנשיא רונלד רגן, הזקוק באופן נואש להישג מדיני כלשהו לפני הבחירות האמריקאיות, יודע שרק הסורים יכולים להעניק לו הישג כזה, בצורת נסיגה כלשהי בלבנון, ולוא רק סמלית.

● כדי לכפר על כישלון הנשק הסובייטי במלחמת-הלבנון (ובעיקר המוטוס והטילים), נאלצה ברית-המועצות לספק לסוריה כמויות אדירות של נשק מודרני ביותר, ובכללו טילים